

УДК 616.31:378.1:001.8

Є.Я. Костенко¹, Н.В. Гасюк², О.В. Клітинська¹

Методологічні підходи до вдосконалення рівня практичних навичок, як невід'ємна складова освіти лікарів-стоматологів

¹ДВНЗ «Ужгородський Національний медичний університет» МОН України, м. Ужгород, Україна
²ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України», м. Тернопіль, Україна

Метою представлено в публікації підходу є апробація шляхів вдосконалення стоматологічної освіти, шляхом впровадження в навчання конкурсів професійної майстерності, як активної форми, що оптимізуватиме поглибленню професійних знань, розвитку творчої ініціативи і є своєрідним контролем за рівнем навчання. В публікації приведені можливі шляхи набуття та вдосконалення практичних навичок студентів стоматологічного факультету, орієнтуючись на інтегрований досвід роботи співробітників кафедр стоматологічного профілю ДВНЗ України «Ужгородський національний університет» МОН України та ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет МОЗ України».

Апробована та репрезентована методика проведення конкурсів професійної майстерності студентів-стоматологів забезпечує можливість формування та поглиблення клінічного мислення, удосконалення рівня володіння практичними навичками шляхом впровадження особистісно-зорієнтованої моделі навчання.

Ключові слова: оптимізація, клінічне мислення, формування фахівця, свідомість, студенти.

Вступ

Бурхливий розвиток сучасного суспільства гостро ставить питання реформування системи медичної освіти. На сьогоднішній день проходить пошук шляхів модернізації навчального процесу через його технологізацію [5, 6, 11, 12].

Відповідно до цього, у дію вступає нова парадигма освіти, в якій складові змісту навчання формуються від результату [1, 2, 8, 13].

Поступальний економічний розвиток України, вимагає модернізації змісту освіти в цілому та медичної зокрема, шляхом оновлення методів його реалізації. Одним з головних завдань сучасної системи освіти в стоматології, як галузі системи охорони здоров'я є вдосконалення умов для розвитку та розкриття особистості студента на етапі здобуття медичної освіти, що дасть можливість формування свідомості лікарів, здатних до активної та фахової практичної діяльності [4, 7, 9, 14].

Пріоритетне місце у наданні стоматологічної освіти, має практичне спрямування, а саме набуття та вдосконалення практичних навичок майбутніми лікарями [3, 5, 6].

Невід'ємною умовою ефективного та якісного навчання стоматології є вміння аналізувати методи відновлення функціональної активності різних груп зубів та методи художньої реставрації із подальшим синтезом в єдину цілісну картину.

Дане положення вказує на необхідність нового підходу до вибору і застосування таких форм, методів, і засобів навчання студентів, які б розкривали не лише теоретичний а й практичний рівень та творчий потенціал кожного [5, 10, 11].

Метою запропонованого підходу є апробація шляхів вдосконалення стоматологічної освіти, шляхом впровадження в навчання конкурсів професійної майстерності, як активної форми, що оптимізуватиме поглибленню професійних знань, розвитку творчої ініціативи і є своєрідним контролем за рівнем навчання.

Результати дослідження та їх обговорення

Мета проведення практичних конкурсів професійної майстерності – вдосконалення рівня володіння мануальними навичками та виявлення найкращих з числа студентів.

Незважаючи на факт того, що заходи конкурсу потребують ретельної підготовки і проведення великої організаційної роботи (підбір тематичних пацієнтів, розробка конкурсних завдань), застосована форма є найбільш творчою та результативною.

Беручи до уваги власний досвід, викладачі спрямовують свою роботу в напрямку здійснення індивідуального підходу до особистості студентів на практичних заняттях. Останнє дає можливість реалізації творчих та професійних здібностей на практичних заняттях та розвитку їх на підготовчих етапах заходу.

Однією із основних задач викладачів на даному етапі, є фахова мотивація студентів учасників. Особливої актуальності набуває не лише практична мобільність конкурсантів, а і наявність клінічного і творчого мислення.

В іншому випадку процес навчання буде не повним, якщо в його ході не виховувати та не враховувати первинні професійні вміння та якості студентів.

Процес навчання конкурсантів має циклічний характер і орієнтований на наступні складові, що

послідовно змінюють одна одну: конкретний досвід, рефлексивне спостереження, абстрактна концептуалізація і активна праця.

На першому етапі, етапі «конкретного досвіду» проводиться аналіз конкретних знань та вмінь, які в перспективі стануть предметом активної діяльності та реалізації за умови активної праці.

У перспективі відбувається проаналізованого набутого досвіду різностороннім аналізом на етапах колективної та індивідуальної роботи – вдосконалення практичних навичок.

Теоретичним вагомим підґрунтям для цього є етап «рефлексивного спостереження», який дозволяє студентам проаналізувати отриманий досвід та зробити ряд адекватних висновків відносно рівня досконалості власних практичних навичок. Реалізація даного етапу дає можливість ініціювати студентів до пошуку самостійних відповідей на поставлені викладачем запитання та передбачити можливі шляхи практичного вдосконалення. Без наведеного аналізу набутий практичний досвід може залишитися недосконалим.

Етап «абстрактної концептуалізації» передбачає співставлення власно зроблених висновків із вимогами щодо положення про конкурс, та рівнем складності конкурсних завдань. При цьому, попередні власні висновки отримують теоретичне та практичне підґрунтя і формується вже на мові гіпотез та прогнозованих індивідуальних результатів, із подальшою апробацією на етапі активного експериментування. Таким чином забезпечується об'єктивізація рівня індивідуальних практичних навичок із врахуванням аналізу набутого досвіду та отриманої на попередніх етапах інформації.

Запропонована та апробована методика підготовки конкурсантів створює передумови для переорієнтування акценту активності та ініціативи в навчальному в бік студента. Це, в свою чергу, вимагає зміни стратегії організації навчання на практичній частині заняття в сторону пошуку нових форм і технологій роботи у практичному спрямуванні.

Підведення підсумків конкурсу пропонуємо проводити у формах, які дають можливість ефективно та наглядно моделювати у навчальному процесі реалії професійної діяльності майбутнього стоматолога, виходячи із детального аналізу робіт кожного із конкурсантів причому у всій необхідній нам повноті інтелектуальних знань, практичних навичок, психологічних і соціальних аспектів.

Колективне підведення підсумків дає можливість вирішити ряд педагогічних проблем на етапі формування особистості висококваліфікованого стоматолога та дозволяє отримати і удосконалити практичні навички із застосуванням нових реставраційних технік, освоїти аспекти комунікації і міжособистісної взаємодії.

Колективне обговорення результатів, дає можливість створення віртуальної клінічної ситуації різної складності, в якій через адекватну самооцінку відбувається озвучення аспектів проблематизації на шляху формування особистості сучасного лікаря за активної допомоги викладача. Дана позиція дає можливість створення таких умов викладання, які дозволять

акцентувати увагу конкурсантів на необхідних практичних навичках, які на його думку, можуть бути особливо потрібними в майбутніх клінічних ситуаціях, а саме, формування контактних пунктів, відновлення анатомічної форми коронок зубів різних класів. Окрім того, з'являється можливість неодноразово програвати клінічну ситуацію із вирішенням якої виникали проблеми в минулому досвіді при вирішенні клінічних завдань, з метою її аналізу та обговорення з більш досвідченими колегами.

В процесі проведення конкурсу, у студентів з'являється можливість зміни відношення до дисципліни, яку вони вивчають та формується здатність сприйняття думки інших людей

На етапі обговорення, доцільно застосовувати Сократівський метод, сутність якого, полягає у детальному аналізі системи питань у конкретному випадку детальному аналізі цифрового матеріалу робіт конкурсантів на всіх етапах, обговорення яких приводило до об'єктивного рішення стосовно переможця. Слід відзначити, що відповідь може не формулюватися – кожен куратор-експерт, приймає своє рішення, хоча не виключено, що даний вибір може обговорюватися гласно. З позиції організації подібних заходів слід відзначити, що для підготовки конкурсу потрібні часові та творчі затрати, щоб конкурс мав вигляд урочистої події із виховними елементами.

Проведення стереотипних конкурсів практичної майстерності серед студентів-стоматологів, активізує студентську мотивацію та дає можливість об'єктивізації рівня практичних навичок студентів продемонстрованих на практичних заняттях.

Підведення підсумків та аналіз результатів конкурсу проводиться на основі емоційної складової пережитих конкурсантами ситуацій. Дається загальна характеристика атмосфері конкурсу в цілому та особливо важливою на нашу думку, є характеристика кожного конкурсанта окремо, з акцентом на позитивних складових роботи та недоліках. Користуючись результатами власних спостережень, рекомендуємо коментувати загальну манеру відносин «лікар – пацієнт» та «лікар – асистент» та дати рекомендації.

Основною позицією на етапі аналізу рівня проведення конкурсу-майстерності та досягнень конкурсантів її відповідність встановлення на підготовчому етапі меті заходу, підвищення рівня художньої реставраційної майстерності сучасного студента-стоматолога з кінцевою метою – підвищення якості освіти майбутнього-стоматолога терапевта в цілому, а також з віддаленою метою – виховання особистості лікаря стоматолога-терапевта сучасності шляхом виховання в студентах медиках особистісно-зорієнтованої моделі навчання. Слід зауважити, що аналіз – це специфічний вид професійної діяльності кураторів-експертів у даному конкурсі. Він представляє собою необхідний компонент педагогічного аналізу рівня виконання практичного завдання поставленого перед конкурсантами. На нашу думку існує ряд питань, які необхідно враховувати при аналізі результатів конкурсних робіт, а саме розвиток світогляду та професійно-цілісної

орієнтації конкурсантів, наявність творчого підходу у професійній діяльності, розвиток стійких морально-етичних якостей особистості, розвиток емоційно-вольової сфери, формування готовності до професійної самоосвіти та удосконалення професійних знань та вмій сьогодення.

Висновки

Отже, процес постійного педагогічного самовдосконалення викладачів у інтеграції із високим рівнем мотивації студентів дає можливість оптимізації отримання теоретичних знань та практичних навичок студентів, а також окреслює виховну складову в медичній стоматологічній освіті сьогодення та спонукає до апробації нових педагогічних підходів на етапі надання освітніх послуг.

В своїй інтегрованій роботі викладачі стоматологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський

Національний університет» МОН України та ДВНЗ «ТДМУ імені І.Я. Горбачевського МОЗ України» використовують конкурсні та ігрові форми організації навчальної діяльності студентів. Інтегративний та індивідуалізований підхід в побудові навчально-організаційного процесу підготовки студентів до конкурсів дає можливість не лише вдосконалення практичних навичок по використанню новітніх стоматологічних технологій художньої реставрації, але і провести аналіз отриманих навичок.

Перспективи подальших досліджень.

Дослідження запровадження вищезазначених форм організації навчальної діяльності студентів стоматологічних факультетів підвищить якість навчання, пошук нових форм навчання є перспективним з точки зору підвищення якості навчання, а в подальшому і підготовки фахівців за фахом стоматологія.

Література

1. *Гасюк Н. В.* Стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків в рамках роботи студентського наукового товариства / Н. В. Гасюк, В. В., Черняк // Збірник матеріалів Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України». – Тернопіль, 2015. – С. 160.
2. *Впровадження* новітніх технологій в навчальний процес – запорука якісної підготовки лікарів-стоматологів в умовах Європейської інтеграції / П. А. Гасюк, Н. В. Гасюк, Д. Д. Кіндій, В. Є. Пудяк // Збірник матеріалів навчально-методичної конференції «Європейський вибір – невід’ємна складова розвитку вищої медичної освіти України». – Полтава, 2013. – С. 31–32.
3. *Дискусія* як один із методів стимулювання навчально-пізнавальної діяльності студентів-медиків в рамках роботи студентського наукового товариства / Т. О. Петрушанко, Н. В. Гасюк, І. Ю. Попович, Т. Д. Бублій. // Світ медицини та біології. – 2013. – № 3 (39). – С. 164–166.
4. *Іваницький І. О.* Студентське наукове товариство як фундамент наукового світогляду студента / І. О. Іваницький, Н. В. Гасюк // Світ медицини та біології. – 2011. – № 4. – С. 155–157.
5. *Кашлев С. С.* Современные технологии педагогического процесса / С. С. Кашлев. – Мн.: Университетское, 2000. – 95 с.
6. *Кларин М. В.* Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры, дискуссии (анализ зарубежного опыта) / М. В. Кларин. – Рига, 1995. – 205 с.
7. *Краснов Ю. Э.* Игра как педагогическая форма / Ю. Э. Краснов // Психология. – 1996. – № 5. – С. 84–103.
8. *Немова Н. В.* Управление методической работой в школе / Н. В. Немова. – М.: «Сентябрь», 1999. – С. 223–227.
9. *Нагірний Я. П.* Поліпшення якості стоматологічної освіти майбутніх фахівців шляхом впровадження в традиційну систему особистісно-зорієнтованої моделі навчання / Я. П. Нагірний, Н. В. Гасюк, Н. В. Чорний // Медична освіта. – 2014. – № 3 (63). – С. 111–115.
10. *Обучаем* иначе. Стратегия активного обучения / Е. К. Григальчик, Д. И. Губаревич, И. И. Губаревич, С. В. Петрусёв. – Мн.: «БІП-С», 2003.
11. *Поліпшення* якості освіти студентів на кафедрі терапевтичної стоматології шляхом впровадження в традиційну систему навчання колективних інноваційних занять / Т. О. Петрушанко, Н. В. Гасюк, Е. В. Ніколішина, І. Ю. Попович, І. О. Іваницький // Світ медицини та біології. – 2013. – № 4 (42). – С. 136–138.
12. *Поліпшення* якості стоматологічної освіти шляхом впровадження в навчальний процес конкурсів професійної майстерності як активних форма навчання / Іваницький І. О., Іваницька О. С., Гасюк Н. В., Попович І. Ю. // Матеріали Всеукраїнської навчально-наукової конференції з міжнародною участю «Основні напрямки удосконалення підготовки медичних кадрів у сучасних умовах». – Полтава, 2015. – С. 46–47.
13. *Реджис Мак Намара* «Почему они не делают того, чему мы их учим?» / Мак Намара Реджис // TRAINING. – 1991. – № 7. – С. 56–59.
14. *Турнер Д.* Ролевые игры. Практическое руководство / Д. Турнер. – СПб.: Питер, 2002. – С. 123–136.

Дата надходження рукопису до редакції: 05.09.2018 р.

Методологические подходы к усовершенствованию уровня практических навыков, как неотъемлемая составная образования врачей-стоматологов

Е.Я Костенко, Н.В. Гасюк, О.В. Клитинская
ГВУЗ «Ужгородский национальный университет»
МОН Украины, г. Ужгород, Украина
ГВУЗ «Тернопольский государственный медицинский университет имени И. Я. Горбачевского МЗ Украины»,
г. Тернополь, Украина

Целью представленного в публикации подхода, является апробация аспектов усовершенствования стоматологического образования, путем внедрения в обучение конкурсов профессионального мастерства, как активной формы. Разработанный подход будет способствовать углублению профессиональных знаний, развития творческой инициативы и является своеобразным контролем за уровнем обучения.

В публикации приведены возможные пути приобретения и совершенствования практических навыков студентов стоматологического факультета, ориентируясь на встроенный опыт работы сотрудников кафедр стоматологического профиля ГВУЗ Украины «Ужгородский Национальный университет» МОН Украины и ГВУЗ «Тернопольский государственный медицинский университет МЗ Украины».

Апробирована и представлена методика проведения конкурсов профессионального мастерства студентов-стоматологов обеспечивает возможность формирования и углубления клинического мышления, совершенствование уровня владения навыками путем внедрения личностно-ориентированной модели обучения.

Ключевые слова: оптимизация, клиническое мышление, формирование специалист, сознание, студенты.

Methodological approaches to improving the level of practical skills as an integral part of the education of dentists

Ye.Ya. Kostenko, N.V. Hasiuk, O.V. Klitynska
Uzhhorod National University, Uzhhorod, Ukraine
Horbachevsky Ternopil State Medical University,
Ternopil, Ukraine

The aim of the published approach is to test the ways of improving dental education through the introduction of professional skills competitions as an active form, which will optimize the deepening of professional knowledge, the development of creative initiative, and is a kind of control over the level of education.

The publication presents possible ways of acquiring and improving practical skills of students of the Faculty of Dentistry, focusing on the integrated experience of the staff of the departments of the stomatological profile of the Uzhhorod National University and Ternopil State Medical University.

The tried and tested method of conducting competitions of professional skill of students-dentists provides the possibility of forming and deepening of clinical thinking, improving the level of knowledge of practical skills by implementing a person-oriented model of training.

Key words: optimization, clinical thinking, formation specialist, consciousness, students.

Відомості про авторів

Костенко Євген Якович – д.мед.н., професор, декан стоматологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України»; пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна.

Гасюк Наталія Володимирівна – д.мед.н., доц., доцент кафедри терапевтичної стоматології ДВНЗ «Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України»; майдан Волі 1, м. Тернопіль, 46001.

Клітинська Оксана Василівна – д.мед.н., професор, завідувач кафедри стоматології дитячого віку ДВНЗ «Ужгородський національний університет» МОН України»; пл. Народна, 3, Ужгород, 88000, Україна.